

Dilema med ohranjanjem biodiverzitete in preživetjem kmetije?

Avtorja: Dominika Klavž, Janko Rode

Pridelava krme za živali je ena ključnih letnih opravil na živinorejskih kmetijah. Ni pa dovolj, da je krma za zimske mesece zagotovljena v zadostnih količinah, mora biti tudi kakovostna. Da zagotovimo zadosten vir hranil in energije, mora biti košnja opravljena v pravem razvojnem stadiju trav. Čas košnje je v veliki meri odvisen od vremenskih razmer, na zamik košnje pa lahko vplivajo tudi drugi dejavniki.

Ukrepi skupne kmetijske politike, ki vplivajo na čas košnje

V sklopu KOPOP so nekateri ukrepi predvideni posebej za varovanje narave in okolja. Časovno prilagojena košnja, prepoved gnojenja površin oz v malem obsegu in prepoved paše, so glavne omejitve, ki jih potrebno upoštevati za pridobitev sredstev. Ukrep se mora izvajati na celem GERKu, ni pa nujno da se na vseh površinah, ki jih ima kmetija. Enako velja tudi za ostale naravovarstvene KOPOP ukrepe. Med te ukrepe spadajo:

- posebni traviščni habitati (HAB) - košnja dovoljena po 30.6., gnojenje pa je dovoljeno z do 40 kg dušika na hektar
- traviščni habitati metuljev (MET) – prepoved košnje med 15.6. in 15.9.
- habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (VTR) – košnja dovoljena po 1.8., prepovedano je gnojenje in paša na teh površinah
- steljniki (STE) – košnja dovoljena po 25.8.

Seno prve košnje, košeno po 15.8., je tako nizke kakovosti, da samo seno ne pokrije dnevne zahteve po energiji (merilo so krave v laktaciji) (Verbič in sod. 2003).

Pomen kakovostne krme

Kakovostna krma, ki vsebuje največ surovih beljakovin, najmanj surovih vlaknin, najvišjo NEL (neto energija za laktacijo), se doseže z zgodnjim prvim odkosom, to je v prvi polovici maja. Količina krme je pri zgodnjem prvem odkosu nižja. Več odkosov v istem letu pa se odraža v višji končni količini krme in več skupne energije (Verbič in sod. 2003; Verbič in Žnidaršič 2018, Verbič in Verbič 2019). Mnogi kmetje, ki imajo intenzivno živinorejsko prirejo, imajo večkosne travnike, da lahko zagotovijo dovolj kakovostne krme za živali. Vsak dodaten nakup krme, predstavlja strošek, ki pa kmetija težko prenese. Odkupne cene kmetijskih pridelkov so trenutno tako nizke, da ne pokrijejo niti stroškov pridelave.

Kmetje so v precepu

Biotska pestrost travnikov je pri negojenih travnikih in travnikih s kasnejšim prvim odkosom je sicer višja. V povprečju za 3 do 4 vrste (Žnidaršič 2019). A se tržno usmerjene kmetije težje odločajo za vstop v KOPOP ukrepe, kjer se zavestno odpovejo delu krme oz sprejmejo kasnejšo košnjo in slabo kakovost krme. Nadomestila niso dovolj visoka, da bi pokrila izpad krme oz zagotovila dovolj sredstev za nakup kakovostne krme. Drugače je s kmetijami kjer glavni vir dohodka ne predstavlja kmetijska dejavnost s poudarkom na živinoreji. Te se lažje vključijo v KOPOP sistem in vzdržujejo biodiverzitetno bogate travnike.

Slovenija je zaradi svoje razgibanosti zelo specifična, težko je postaviti ukrepe, ki jih lahko apliciramo na celotnem območju države. Zato bi bila potrebna fleksibilnost ukrepov in prilagodljivost datuma košnje glede na območja. Kmetom je na terenu treba nuditi strokovno podporo in usmeritve glede časa košnje. Trenutno poteka oblikovanje ukrepov za prihodnje programsko obdobje in kmetijski sektor se zavzema za kmetu prijaznejše ukrepe, ki bodo hkrati ohranili naravo.

Osnova za napredek je razumevanje. Tako je kmetom potrebno razložiti pozitiven učinek varovanja vrst in habitatnih tipov, predstaviti prednosti vključevanja v naravovarstvene ukrepe in jim ponuditi alternativne rešitve. Takšna sta lahko nadomestna krma in spodbujanje razvoja turizma na kmetijah, kjer bi bilo v ospredju ohranjanje biodiverzitete.

Viri:

1. VERBIČ Jože, VERBIČ Janko, BABNIK Drago, ČOP Jure. Vpliv časa košnje na pridelek in hranilno vrednost travnikov Ljubljanskega barja, 12. Posvetovanja o prehrani domačih živali »Zadravčevo-Erjavčevi dnevi«. 2003, str. 84-100.
2. VERBIČ Jože, ŽNIDARŠIČ Tomaž. Kakovost sena s travnikov, ki jih zaradi deževnega vremena ni bilo mogoče pravočasno pokositi : travništvo. Kmečki glas, ISSN 0350-4093, 8. avg. 2018, letn. 75, št. 32, str. 9.
3. VERBIČ Jože, VERBIČ Janko. Vremenske razmere za pripravo sena so bile v maju že drugo leto zapored neugodne : travništvo. Kmečki glas, ISSN 0350-4093, 17. jul. 2019, letn. 76, št. 29, str. 9.
4. ŽNIDARŠIČ Tomaž. Vpliv načina gospodarjenja na vrstno bogatih travnikih na pridelek krme, krmno vrednost, količino hranil v tleh in botanično pestrost. 28. Mednarodno znanstveno posvetovanje o prehrani domačih živali, str. 249 – 255.